

TYKVIFIKACE CLAUDIA

Satira v próze a ve verších

od Lucia Annaea Seneky

CHCI VÁM POVĚDĚT, CO SE STALO

v nebi dne 13. října, prvního roku nové éry, na počátku nejblaženějšího věku. Nikomu nechci ublížit, nikomu nechci nadržovat. Co vyprávím, je doslova pravda. Zeptá-li se někdo, odkud to vím, předně: nebudu-li chtít odpovědět, neodpovím. Kdo mě může donutit? Já vím jenom, že jsem opět svobodný od onoho dne, kdy ukončil život ten, jenž naplnil přísloví, že králem nebo blbcem se musí člověk narodit. Zlíbí-li se mi odpovědět, řeknu, co mi slina na jazyk přinese. Kdopak kdy požadoval od dějepisce svědky pod přísahou? Ale bude-li přece nutno uvést autora, nechť se zvědavec otáže muže, který viděl vstupovat na nebe Drusillu; ten mu řekne, že spatřil i Claudia, jak se tou cestou ubírá, avšak váhavým krokem. Ten člověk vidí všechno, co se děje na nebi, ať chce, či nechce: je to totiž dozorce nad via Appia, po níž se, jak známo, ubíral k bohům i božský Augustus a Tiberius. Zeptáte-li se ho, klidně vám to poví, ale jenom mezi čtyřma očima; před více lidmi z něho nedostanete ani slovo. Neboť od té doby, co přísahal v senátě, že viděl Drusillu vstupovat na nebe, a nikdo té až příliš šťastné zprávě nechtěl věřit, se zařekl, že už nikdy v životě nebude o ničem dobrovolně svědčit, ani kdyby o samých polednách spatřil na Foru zabitého člověka. Co jsem od té osoby slyšel, to vám tady podle svého nejlepšího vědomí a svědomí vyličím, a přeji mu zdraví a štěstí.

Slunce na kratší dráhu již stáhlo svůj světelný kotouč,
hodiny temného spánku se počaly dlužit stále,
rostla již vítězné Luny říše a ohyzdná Zima
trhala nádheru sličnou, jež zdobí bohatý podzim,
zestárnout révě souzeno již a pořádku trhal
vinař klidící pozdě své hrozny, jež na keřích zbyly.

Ale bude srozumitelnější, řeknu-li: byl měsíc říjen, třináctého. Hodinu vám nemohu najisto říci – spíše se mezi sebou shodnou filozofové než hodiny; bylo to někdy mezi dvanáctou a první z poledne. Ale slyším, jak čtenáři říkají: „Jsi ty ale povedený básník, Seneko. Vždyť tví kolegové nemají dosti na tom, že líčí východy a západy slunce, a rozplývají se i nad dobou polední, a ty bys tu šťastnou hodinu přešel jen tak?“

Středu sluneční dráhy svým vozem již dostihl Foibos,
noci pak stále se blíže, svou zemdlenou potřásal uzdou,
světlo skloněné k zemi již sváděje po šikmé dráze.

Právě tehdy počal Claudius vypouštět duši, ale nemohl s tím být stále hotov. Tu si vzal Merkur, jenž měl vždycky zalíbení v jeho talentu, stranou jednu ze Sudiček a řekl jí: „Proč necháváš, ty ukrutníče, toho ubožáka tak trpět? Cožpak nemají ta jeho nekonečná muka nikdy skončit? Je tomu přes třiašedesát let, co zápasí s duchem. Co máš proti němu a proti státu? Dovol, ať mají konečně jednou pravdu astrologové, kteří ho od té doby, co se stal císařem, pohřbívají každý rok, každý měsíc! A přece není divu, jestliže se mýlí a jestliže nikdo nezná jeho hodiny: vždyť ho nikdo nepovažoval za narozeného. Tak už s tím skoncuji, Clotho:

Smrti ho dej, nechť v hradě, jenž osiří, vládne muž lepší!“

Ale Clotho odpoví: „Na mou věru, vždyť já jsem mu chtěla přidat ještě trochu času, jen co by těch několik lidiček, co ještě zbývají, obdařil občanským právem. Claudius si totiž usmyslel, že chce vidět v bílé tóze celý svět, Řeky, Galy, Hispánci i Brity. Ale jestliže si myslíš, že by pár cizinců mělo zůstat na semeno, staniž se!“ Poté otevřela skříňku a vyňala z ní tři vřetena: jedno bylo Augurinovo, druhé Babovo, třetí Claudiovo. A pravila: „Těmto všem dám zemřít v jednom roce, krátce za sebou, neboť nechci, aby odešel bez průvodu. Nesluší se, aby člověk, který ještě nedávno viděl před sebou, za sebou a všude kolem sebe davy lidí, zůstal najednou zcela opuštěn. Zatím mu postačí tito společníci.“

Pravila tak a na bídném vřetení svíjejíc nitě,
přetrhla hloupého života čas a vladařskou dobu.
Lachesis, majíc kadeře zdobený, ve vlasech stužky,
kolem kštice i čela si vinouc pierský vavřík,
z vlny své, čisté jak sníh, hned nitky bělostné táhne,
šťastnou by spředla je rukou; a nitky z kužele svité
nabyly nové barvy! I žasnou nad přízí sestry:
v drahý a cenný kov se mění bezcenná vlna,
zlatý vysněný věk se snuje z čarovné nitě!
Tomu však není konce, i svinují předivo šťastné,
radostně plní si ruce – jest opravdu sladký to úkol.
Dílo samo jde vpřed a pospíchá, přejemné nitě
z vřetena, jež se točí, se snují beze všech námah.
Překonán Tithonův los, věk Nestorův překonán dávno!
Foibos pomáhá zpěvem a těší se novému příští,
radosti pln hned na loutnu hra, hned podává přízi.
Poutá je zabrané písní a ochotně práci jim krátí.
Zatímco chválily příliš zpěv a bratrovu loutnu,
napředly ruce již víc než obvykle, slavné to dílo
překročí lidský los! Tu zvolal Foibos: „Ó Parky,
neubírejte mu nic! Nechť převýší smrtelný život,
on, jenž tváří mi roven i půvabem krásy,
stejný maje i zpěv i hlas. On blažené doby
přinese unaveným a zlomí mlčení práva.
Tak jako Lucifer září, když zahání na útěk hvězdy,
tak jako Hesperos vstává, když opět se vracejí hvězdy,
jako – když temnoty prchly a jitřenka nachově rudá
vedla nový den – bůh Slunce pohlíží na svět,
jasný, a k prvému běhu své pohání z ohrady koně:

tak též zjeví se císař a tak Řím NERONA uzří!
Plane mu zářící tvář a leskem ztlumeným svítí,
plane i šíje krásná, již kadeře oblily husté...“

Tak pravil Apollón. Lachesis však, jež byla tomu krasavci také nakloněna, předla a předla dál a věnovala NERONOVÍ ještě mnoho dlouhých let jako svůj osobní dar.

Ale pokud jde o Claudia, nařídí všem, aby
ho provodili z domu v tiché radosti.

A on konečně vyprskl svou duši a v tu chvíli skončil jeho zdánlivý život. (Dodýchal při komedii, kterou mu předváděli herci – chápete jistě, že mám proč se této chásky obávat.) Poslední slova, jež prý pronesl na tomto světě, když vydal mocný zvuk z oné části těla, jíž hovořival pohotověji, zněla: „Nebesa! Myslím, že jsem se podělal!“ Zda to učinil, nevím, ale jisté je alespoň to, že vždycky podělal všecko.

Je zbytečné vyprávět, co se potom dalo na zemi. Víte to přece sami nejlépe. Nikdo nezapomíná na své štěstí a není nebezpečí, že by lidé zapomněli na ten všeobecný výbuch radosti po jeho smrti. Poslyšte tedy, co se dalo na nebi. A jestliže mi nebudete věřit, může vám to dosvědčit ten, od něhož jsem se to dozvěděl.

Zvěstovali Jupiterovi, že u brány kdosi čeká, nějaký vyšší člověk šedivých vlasů. Je divný, jde prý z něho strach, ustavičně potřásá hlavou, a při chůzi vláčí pravou nohu. Posel prý se ho zeptal, jaké je národnosti, ale on cosi blábolil nějakou divnou hatmatilkou, které se nedá rozumět; není to ani Řek, ani Říman, ani příslušník nějakého známého národa. Tu poručil Jupiter Herkulovi, který prošel křížem krážem svět a znal kdejaký národ, aby šel vyzvědět, co za zač. Herkules tedy šel, a třebaže se nezalekl ani nejhroznějších oblud na světě, při pohledu na toto prapodivné stvoření se vskutku vyděsil. Mělo nevidanou chůzi, skřípavý, nesrozumitelný hlas, jaký nevydává žádný pozemský tvor, spíše snad nějaká mořská bestie. I pomyslel si Herkules, že ho čeká třináctá práce. Když si to však prohlédl bedlivěji, usoudil, že to bude přece jenom nějaký člověk. Přistoupil tedy k němu a oslovil ho – jak to bylo pro takového Řeka běžné – homérským veršem:

„Kdo jsi a odkudž lidí, kde město a rodiče tvoji?“

Claudius se zaradoval, že i v nebi jsou lidé s klasickým vzděláním, a začal nesměle doufat, že tu dojdou pozornosti jeho historická díla. Odpověděl tedy také homérským veršem, naznačuje, že je císařem:

„Z Tróje mě unášel vítr a do země Kikonů přihnal.“

Ale pravdivější byl verš následující, také Homérův:

„... město jsem vyvrátil tam a lidi jsem pobil.“

Herkules, jenž nevyuniká vtipností, by to byl málem vzal doslova, kdyby Claudia nebyla doprovázela bohyně Horečka, která jediná opustila svůj chrám a přišla s ním. Všechny ostatní bohy zanechal v Římě.

„Tenhle člověk lže, jen se práší,“ pravila. „Mohu ti o něm povědět všechno, vždyť jsem s ním žila tolik let. Narodil se v Lugdunu, v provincii. Ano, je to rodem Gal, narozený šestnáct mil od Vienny. Proto také učinil, co jako Gal učinit musel: zmocnil se Říma. Dávám ti čestné slovo, že se narodil v Lugdunu, kde dlouhá léta panoval král Licinus[59]. Ale ty jsi přece prochodil víc míst než nějaký mezkař, měl bys tedy Lugduňany znát a vědět, že mezi trojským Xanthem a Rhónou leží tisíce mil!“

To Claudia dopálilo, až vzteky strašlivě zařval. Slovům nikdo nerozuměl, ale on vlastně nařizoval, aby Horečku popravili; třesoucí se rukou (která byla na tohle vždycky dost pevná, ale jenom na tohle, a na nic jiného) naznačil výmluvně, že jí mají useknout hlavu.

Tu pravil Herkules: „Ty poslouvej, co ti povídám, a přestaň vyvádět pitomosti. Copak nevíš, kde jsi? Tady dovedou myši rozhryzat železo, takové je to místo! Pověz mi rychle pravdu, nebo ti udělám do hlavy díru a tou ti vyženu ty šaškárny!“ A aby svou osobností ohromil Claudia ještě víc, zaujal teatrální postoj a začal recitovat:

„Ty vyjev čile, kterým slyneš rodištěm,
ať potřen tímto klackem k zemi neklesneš.
Ten kyj už často skolil krále divoké!
Co skučíš nyní slovy zvuků nejasných?
Ký vydal kmen a země vratkou hlavu tvou?
Nuž vyjádři se! V dálnou krále trojhlavce
kdys táhna říši, odkud z břehů hesperských
jsem k městu Inachovu přihnal slavný skot,
já vrch jsem viděl nad dvěma čnít řekami,
jež vyšlé slunce vždycky proti sobě zří,
kdy plyne mocný Rhodan[60] proudem předravým
a Arar[61], na pochybách, kam běh zamířit,
svou klidnou vodou tiše břehy omývá.
Zdaž ona půda byla kojnou duše tvé?“

Tak promluvil, velice srdnatě a s přednesem, ale přece jen mu nebylo volno u srdce a měl strach z „rány bláznovy“, jak se říká. Leč když si Claudius uvědomil, jakého má před sebou siláka, nechal hloupostí a uvědomil si, že tady není v Římě, kde se mu nikdo nevyrovnal, tady že dohromady nic neznamena. Kohout je pánem jen na svém hnojišti. A tak, pokud se mu dalo rozumět, říkal asi toto: „Já jsem doufal, ó Herkule, nejstatečnější z bohů, že se mě zastaneš, a budou-li ostatní žádat, aby se za mě někdo zaručil, chtěl jsem navrhnout tebe. Ty mě přece znáš, vid'š? Jen se rozpomeň. To jsem přece já, kdo sedával den co den před tvým chrámem a soudil, dokonce i v červenci a v srpnu, v nejteplejších měsících v roce. Ty víš, jaké to bylo utrpení, muset dnem i nocí poslouchat žvásty

advokátů. Kdybys byl mezi nimi uvázl ty, třebaže jsi takový hrdina, radši bys chtěl čistit Augiášův chlév. Myslím, že jsem vyklidil víc hnoje než ty. Ale poněvadž chci...“

(Zde chybí několik stránek. Jejich obsah je asi tento: Claudius vypráví Herkulovi o svých strastech a slastech a dosáhne toho, že se bůh nad ním slituje a příslibí mu přímlovu v nebi. Uvede Claudia do nebeské poradní síně a představí ho přítomným bohům jako kandidáta božské nesmrtnosti. Bohové se rozhořčují nad Herkulovou drzostí a zle kritizují Claudia. Kdosi Herkulovi praví:)

„Není divu, že jsi vpadl do senátu. Před tebou není žádný zámek dost pevný. Vždyť jsi kdysi vlezl až do podsvětí a odnesl na zádech Kerbera.“

„Jenom nám pověz, jakého boha z něho chceš mít? Bůh epikurejského typu z něho být nemůže, neboť ten ,se ani sám ničím nezabývá, aniž jiným působí nepříjemnosti‘. Stoického? To by z něho podle Varrona musel být dokonale zaokrouhlený celek – vlastně úplně kulatý, bez hlavy a bez pohlaví.“

„Ale něco ze stoického boha v něm přece jenom je, jak vidím: nemá ani srdce, ani hlavu.“

„Na mou věru, kdyby se s touhle svou žádostí obrátil na Saturna místo na Jupitera, ani tak by nepochodil – třebaže zaživa slavil saturnálie celý rok a pořád pryč, ten karnevalový císař.“

„Jakpak by mohl uspět u Jupitera, když ho vlastně odsoudil pro krvesmilstvo? Vždyť zabil svého zete Silana jenom proto, že Silanus měl sestru, dívku jako z růže květ, kterou každý nazýval Venuší, kdežto on jí raději říkal Juno.“

„Ale proč to dělal?“ zeptal se Claudius. „Chci vědět proč. Vždyť to byla jeho vlastní sestra!“

„Tak se podívej do knih, hlupče. Cožpak nevíš, že v Athénách můžeš spát se sestrou, s níž máš společného otce, a v Alexandrii dokonce s vlastní sestrou?“

„To u nás v Římě,“ pravil Claudius, „myši jsou prostě myši. Lízají mouku...“

„Tenhle chlap nás tu bude poučovat? Vždyť ani neví, co se děje v jeho vlastní ložnici.“

„A teď si tu bude šťárat v tajné nebeské říši a chce se stát bohem.“

„Bohem, co? To mu nestačí, že má chrám v Británii, kde ho Barbaři uctívají a modlí se k němu: ‚Blázne všemohoucí, smiluj se nad námi!‘“

Konečně si Jupiter uvědomil, že za přítomnosti soukromých osob není dovoleno v senátě rokovat.

„Otcové senátoři,“ pravil, „já jsem vám dovolil, abyste toho člověka podrobili křížovému výslechu, ale vy tady děláte rámus jako v nějakém čeledníku. Zachovávejte prosím kázeň. Já nevím, kdo je ten muž, ale co si o nás pomyslí?“

Claudia tedy vyvedli a debatu zahájil otec Janus. Byl designován za konzula na odpoledne 1. července, chlapík všemi mastmi mazaný, který vidí dopředu i dozadu. Má chrám na Foru, proto samozřejmě řečnil skvěle, ale tak rychle, že to zapisovatel nestačil zaznamenat, a tak se ani nebudu pokoušet jeho řeč opakovat, abych něco nezakreslil. Ale v podstatě hovořil o vznešenosti bohů; tato pocta prý se nemá udělovat kdekomu na potkání. „Kdysi znamenalo nesmírně mnoho, když se někdo stal bohem,“ prohlásil, „ale teď jste z toho udělali frašku. Nechci, aby se myslelo, že mluvím proti deifikaci určité osoby; hovořím zcela obecně. Abych to objasnil, navrhuji, aby od nynějška nebylo božství udělováno nikomu z těch, kdož podle Homéra, ‚polní plodiny jedí‘ nebo koho ‚živí prst životodárná‘. Kdo bude proti tomuto usnesení senátu bohem učiněn, nazván nebo zobrazen, budiž vydán Líticím a při nejbližších gladiátorských hrách zmrskán metlami mezi nově získanými gladiátory.“

Jako další byl dotázán na mínění Diespiter, podsvětní bůh, syn Viky Poty, také designovaný konzul, takto pokoutní bankéř. Přivydělával si tím, že prodával diskrétně občanství. Herkules k němu kamarádsky přistoupil a něco mu pošeptal do ucha. Promluvil tedy takto: „Božský Claudius je příbuzný božského Augusta. Božská Augusta, kterou sám deifikoval, je jeho bába. A poněvadž je to nejučenější člověk na celém světě a poněvadž je v politickém zájmu, aby měl božský Romulus nějakého druhá, který by s ním ‚s chutí turín pojídal‘, navrhuji, aby byl tento božský Claudius řádně zapsán do seznamu Olympanů a požíval veškeré výsady s tím spojené a aby se v tomto smyslu doplnily Ovidiovy Metamorfózy.“

Mínění se různila, ale zdálo se, že Claudius vyhrává. Herkules totiž kul železo, dokud bylo žhavé, pobíhal od lavice k lavici a domlouval bohům: „Prosím tě, neshod' mě. Mám na té věci osobní zájem. Když budeš hlasovat pro, já ti to někdy oplatím. Víš přece, že ruka ruku myje.“

Ale tu povstal božský Augustus, aby vyslovil své mínění, a promluvil nanejvýš výmluvně. „Otcové senátoři, беру si vás za svědky, že jsem v tomto shromáždění nepronесl ani slova od té doby, co jsem se stal bohem. Starám se vždycky jen o své věci. Ale teď už nemohu lhostejně přihlížet a skrýt rozhořčení, o to tíživější, že je násobí stud. K tomu jsem zjednal mír na zemi i na moři? K tomu jsem utišil občanské války? Proto jsem dal Římu pevné základy v zákonech, vyzdobil ho stavbami, aby... Nenalézám slov, otcové senátoři. Ani sebevýmluvnější řeč by nemohla vyjádřit, jak hluboce se mě tato záležitost dotýká. Pro své rozhořčení si musím vypůjčit výrok Messaly Corvina, muže velmi výmluvného, který prohlásil: ‚Hanba takové vládě!‘ I já tak cítím. Když vidím, jak bylo funkce, kterou jsem sám zavedl, zneužito, stydím se za to, že jsem ji kdysi zastával. Tenhle člověk, otcové senátoři, který vypadá, že by nedovedl ublížit ani mouše, seděl na mém místě, dal si říkat mým jménem a posílal lidi na smrt tak snadno, jako když si dřepne pes. Nebudu hovořit o jeho obětech, třebaže to byli výborní lidé. Příliš na mě doléhají neštěstí mé vlastní rodiny, takže nehodlám ztrácet čas pohromami obce. Budu hovořit pouze o katastrofách, které postihly mou rodinu, vždyť ‚ředkev možná řecky neumí, ale já ano.‘ Přinejmenším znám jedno řecké přísloví: ‚Blížíš chitón než plášť.‘ Tento vetřelec, tento Pseudoaugustus se mi odvděčil tak, že mi zahubil dvě pravnučky: Lesbii mečem a Helenu hladem. A jednoho pravnuka, Lucia Silana. (Doufám, vznešený Jupiter, že se k této věci postavíš spravedlivě, vždyť se týká také tebe.) Pověz mi, božský Claudie, proč jsi tolik mužů i žen odsoudil k smrti, aniž jsi je vyslechl a dal jim možnost se hájit? Jakápak je to spravedlnost? Copak se něco takového děje v nebi? Tadyhle Jupiter tu vládne už hezkou řádku století a nespáchal žádnou křivdu, až na to, že jednou zlomil Vulkánovi nohu, když ho

za nohu chopil a svrhl na zemi od prahu nebes,

a jednou zase ztratil trpělivost s manželkou a pověsil ji do vzduchu. Ale nikoho z rodiny přece nezabil. A ty? Ty jsi zabil Messalinu, jejímž prastrýcem jsem byl právě tak jako tvým. Že jsi o té vraždě nevěděl? Ať tě bozi zatratí, ovšem žes ji zabil! Tím je tvůj zločin hanebnější: klidně si zabíjíš lidi, a ani o tom nevíš. Věrně následoval příklad mrtvého Gaia Caliguly. Onen zavraždil tchána, tento navíc i zetě. A zatímco Caligula nechtěl mladému Pompeiovi, Crassovu synovi, přiznat titul Veliký, Claudius mu ho klidně vrátil, ale zato ho připravil o hlavu. V té jediné urozené rodině mu padli za oběť Crassus Frugi, mladý Pompeius, Scribonia, Assario a jiní. Crassus byl ovšem, přiznávám, takový pitomec, že ho mohli klidně udělat císařem místo Claudia. A z takového tvora teď chcete mít boha? Jen se podívejte, jak vypadá, to tělo stvořené za hněvu bohů. A poslouchajte, jak mluví. Jestli vysloví bez zakoktání souvisle tři slova, tak jsem jeho otrok! Kdo bude toho člověka ctít jako boha? Kdo bude v něho věřit? Budete-li dělat bohy z takových lidí, nebude nikdo věřit ani ve vás a ve vaše božství! Abych to tedy shrnul, otcové senátoři: jestliže jsem si získal vaši úctu, jestliže jsem nikdy žádnému smrtelníkovi nenadržoval, žádám vás, abyste pomstili mé křivdy. Navrhuji tedy,“ a jal se předčítat ze svých

poznámek: „Jelikož jistý božský Claudius zabil svého tchána Appia Silana, své dva zetě, Pompeia Velikého a Lucia Silana, tchána své dcery Crassa Frugi (muže, který se mu podobal jako vejce vejci), Scribonii, tchyni své dcery, svou ženu Messalinu a spoustu dalších, které ani není možno všechny uvádět, navrhuji tímto, aby byl přísně podle zákona potrestán, aby za to nesl celou odpovědnost, aby byl odsouzen k okamžitému vyhnanství, aby do třiceti dnů opustil nebe a Olymp pak do třiceti hodin.“

Tento návrh byl rychle odhlasován. Po oznámení výsledku popadl Merkur Claudia za krk a vlekl ho do podsvětí,

odkud prý se už nikdo nenavrací...

Když spolu šli po via Sacra, zeptal se Merkur, co znamenají ty davy lidí, zda to snad není Claudiův pohřeb. A byl to vskutku jeho pohřeb, nádherný a nákladný, aby každý hned poznal, že pochovávají boha. Pištcí, trubači a hudebníci na všeliké dechové nástroje dělali dohromady takový břeskný rámus, že to mohl slyšet i Claudius. A všude samá radost a veselí, římský lid se procházel opět svobodně. Jenom Agatho a pár laických právníků plakalo, a to docela upřímně. Odborní právníci vylézali postupně z různých koutů, celí bledí a vyzáblí, spíš mrtví než živí, ale ožívali s každým douškem vzduchu. Když jeden z nich spatřil ony prohnané advokáty, jak dávají hlavy dohromady a bědují, co s nimi bude, přistoupil k nim a pravil: „Já jsem vám říkal, že nebudou věčně saturnálie.“

Jakmile Claudius uviděl svůj pohřeb, pochopil konečně, že zemřel. Veliký sbor právě pěl žalozpěv:

Ach, roňte slzy a spusťte kvil,
nechtě žalostným nářkem Forum zní:
muž krásného ducha, že zdatností svou
ho na světě nikdo nepředčil zde,
ten klesl v hrob!
On rychlým během byl překonat s to
i dobré běžce, byl rozpráší s to
i vzbouřené Parthy a v Persii vrýt
svou lehkou střelu a napnouti luk
vždy jistou rukou, by poranil šíj
roj nepřátel prudkých a v barevný štít
se zabodl Méda, jenž v útěk se dá!
On poručil Britaniím v zámoří až,
kde světa je kraj,
a Brigantům s modrými štíty, svou šíj
by vložili ochotně do římských pout,
a oceán sám aby strachu byl pln
a před právem sekyry římské se chvěl!

Ó želte muže, jenž nad jiné znal
co nejrychleji vždy rozhodnout při,
když jedinou stranu byl vyslechl jen
a často i žádnou! Kdo po celý rok
teď předsedat bude, ach, při soudních přích?
Hned ustoupí tobě a stolce se vzdá
ten bývalý vladař sta krétských měst,
jenž zástupů tichých je soudcem teď.
Ach, truchlivou rukou bijte se v hrud',
ó kroutiči práv, vy prodejná láj,
a básníci moderní, truchlete též,
a nad jiné vy, kdož veliký zisk
jste mívali z kostek šalebné hry!

Claudius měl velkou radost z toho, jak ho velebí, a chtěl se ještě dívat. Ale Merkur, ten spolehlivý posel bohů, ho už táhl pryč, zahaliv mu nejprve hlavu, aby ho nikdo nepoznal. Bral se s ním přes Martovo pole, a mezi Tiberem a Krytou cestou pak spolu sestoupili do podsvětí. Už před nimi tam zkratkou dorazil jeho propuštěnec Narcissus, aby ho mohl uvítat, a ten mu vyšel s úsměvem v ústrety, po koupeli celý svěží. „Bohové!“ zvolal. „Bohové přicházejí navštívit ubohé smrtelníky! Smím mít tu čest!...?“

„Pospěš si,“ vyzval ho Merkur, „a ohlaš, že jsme tady.“ Narcissus odkvapil jako vítr. Cesta k bráně podsvětí se svažuje, jak kdesi poznamenává Vergilius, takže se po ní jde lehce, a Narcissus tam doběhl, než bys řekl švec, třebaže trpěl pakostnicí. Před bránou ležel Kerberos, „obluda stohlavá“, jak ho nazývá myslím Horatius. Narcissus, zvyklý jenom na svého bílého pejsánka, nebyl žádný hrdina, takže se pořádně vyděsil při pohledu na toho černého, štětinatého hafana, potvoru obrovskou, s kterou není věru žádná radost se setkat na takovém šerém místě. Zařval tedy hodně hlasitě: „Claudius je tady!“

Nato se ozval jásot a z brány se vyhrnul zástup duchů za zpěvu známé písně: „Nalezli jsme, radujme se!“ Ve sboru byl Gaius Silius, designovaný konzul, bývalý magistrát Iuncus, Sextus Traulus, Marcus Helvius, Trogus, Cotta, Vettius Valens, Fabius – římsí jezdcí, které dal Narcissus popravít. Nechyběl tam ani mim Mnéstér, jehož zjev Claudius vylepšil tím, že ho o hlavu zkrátil. Po celém podsvětí teď letěla zpráva o tom, že přišel Claudius, a kdekdo sháněl Messalinu. Nejhorlivěji si počínali jeho propuštěnci Polybius, Myrón, Harpocras, Amphaeus a Pheronactus. Claudius si je sem poslal napřed, protože chtěl mít všude doprovod. Pak přišli dva prefekti, Catonius Iustus a Rufrius Pollio. Dále jeho přátelé Saturninus Lusius, Pedit Pompeius, bratři Lupus a Celer Asiniové, bývalí konzulové. Dostavila se i Lesbia, dcera jeho bratra, a Helena, dcera jeho sestry, dále zeťové, tchánové, tchyně – zkrátka celá rodina. Utvořili průvod a vyšli Claudiovi vstříc. Claudius na ně užasle zíral a zvolal. „Jakže! Tolik přátel pohromadě! Jak jste se sem u všech všudy dostali?“ – „Jak jsme se sem dostali?“ pravil Pedit. „Jak se můžeš tak ptát, ty krvelačný surovče? Jak se opovažuješ? Kdo jiný nás sem poslal než ty sám, muž, který všechny své přátele zabíjí. Teď tě budeme soudit, tak pojď. Já ti ukážu, kde se tady soudí zločinci.“

Zavedl ho k tribunálu Aiakovu. Ten vedl soudní vyšetřování podle zákona Corneliova o úkladných vraždách. Pedro ho vyzval, aby si zapsal jména obžalovaného, a potom vyplnil obžalovací listinu:

Zavražděno: 35 senátorů,
221 římských jezdců,
nezjistitelný počet ostatních občanů.

Claudius požádal o obhájce, ale nikdo ho nechtěl zastupovat. Konečně vystoupil Publius Petronius, jeho starý kumpán, muž claudiovské výřečnosti, a žádal, aby pře byla odročena. Aiakos odmítl, a tak Pedro Pompeius přednesl žalobu, křiče z plných plic. Obhájce se mu pokoušel odpovědět, ale Aiakos, soudce nesmírně svědomitý, mu to zakázal. Vyslechl tedy pouze jednu stranu a shrnul:

„Staň se mu to, co činil: tak dojde on rovného práva.“

Nastalo veliké ticho. Každý žasl nad takovým rozhodnutím, nemoha si vzpomenout na žádný precedens. Claudius sám by si sice klidně na nějaké precedenty vzpomněl, ale rozsudek mu připadal strašně nespravedlivý. Potom následovala dlouhá debata, jaký trest mu uložit. Někteří říkali, že Sisyfos se už dost natahal toho balvanu, jiní zase, že by měl vystřídat Tantara, aby nezahynul žízni, a opět jiní, že by se už mělo zarazit kolo, na kterém je ustavičně lámán Ixión. Ale Aiakos rozhodl nevystřídat žádného z těch starých hříšníků, aby se Claudius nemohl utěšovat nadějí, že i jemu se tak jednou uleví. Musí si pro něho vymyslet nový trest, určit mu nějaký úplně nesmyslný úkol, který by vyžadoval veliké úsilí, ale přinášel mu stále jenom zklamání. Nakonec mu Aiakos určil, aby navěky hrál v kostky s kalíškem beze dna.

Vězeň tedy ihned nastoupil trest. Ustavičně shledával propadající kostky a s hrou se nehnul ani o krůček z místa.

Neboť kdykoliv chtěl je vyhodit z řinčící misky,
kostky mu unikly obě, neb dna byla zbavena miska.
Když pak sebral je zase a opět se odvážil vrhnout,
stále jen podoben hráči a dychtivci podoben stále,
zklamaly naděje zas: i ze samých prstů mu prchá
šalebná kostka a vyklouzne vždy a pokradmo zmizí.
Takto když vrcholku hory již dosáhl Sisyfos trudně,
balvan, jež válel marně, mu se šíje sklouzne zas dolů.[62]

Tu se tam objevil Gaius Caligula. „To je přece můj otrok,“ prohlásil. „Musíte mi ho vydat.“ Předvedl svědky, aby mu dosvědčili, že Claudia mlátil bičem, metlami i pěstmi. Vyhověli mu, a Claudia tedy předali pánovi. Caligula ho však daroval Aiakovi, Aiakos ho předal svému propuštěnci Menandrovi a ten mu přidělil práci soudního písaře.